

Абрамович С.Д.

Чернівецький торговельно-економічний інститут

САКРАЛЬНІ КНИГИ ЛЮДСТВА ЯК ОБ'ЄКТ ВУЗІВСЬКОГО ТА ШКІЛЬНОГО ВИВЧЕННЯ

Літературна спадщина століть виразно консолідується навколо кількох досить чітко визначених “джерел енергії” – священних книг типу Вед, Авести, Біблії, Корану тощо. Література того чи іншого народу (іранців, євреїв чи арабів) чи група літератур даної країни або культурної зони – індуїстської, зороастрійської, християнської, мусульманської тощо гніздиться й розростається на догматично-релігійній основі, яка виступає як форманта, що рафінує та канонізує загальнолюдські архетипи в їх даній, національно забарвленій модифікації. Духовні ініціативи та здобутки якогось одного народу стають ґрунтом для духовного життя мільйонів людей. Локалізуються ці процеси виключно в силу історико-географічної роз'єднаності давнього людства – так, Індія для християнських народів довго залишалася країною “песиголовців”. Проте симптоматично, що в основах своїх сакральні книги одностайно тяжіють – більшою чи меншою мірою – до подолання політеїзму й міфопоетичного потрактування світу на користь раціонально-теологічного пошуку універсальних начал (Брагман у Ведах, нірвана в Трипітаці, Агура-Мазда та Ангроманью в Авесті, Небо й Дао в конфуціанській та даосистській літературі, Ягве у Біблії та Аллах у Корані).

Сакральні книги, які стають базою теологічної думки, породжують величезну літературу, що поступово оформлюється і як художній пошук. У сукупності з чисто теологічним коментарем все це утворює певний масив, що формується в духовній орбіті першоджерела. Так, до *веданти* – літератури, що розуміється як коментар до Вед, – відносять не лише суто теологічні трактати Стародавньої Індії, а й високохудожні епоси Магабгарату та Рамаяну. Життя такої традиції триває тисячоліттями, й навіть установка на переосмислення, пародіювання чи повну руйнацію її в “декадентські” епохи не в змозі остаточно знищити авторитет даного канону. Спроби вийти за його коло – на зразок тої, що її здійснили німецькі романтики початку XIX ст., які проголосили первінем літературного пошуку національний фольклор, – призводять не лише до збагачення літературно-культурного пошуку. Не секрет, що захоплення фольклорними витоками в Німеччині XIX-XX ст. обернулося не лише пангерманізмом в культурі, але й нацизмом у суспільно-політичній практиці.

Той європейський історико-культурний континуум, в якому перебуваємо ми починаючи з епохи Ренесансу і який – попри різноманітність модифікацій на зразок епох Реформації та Контрреформації, Просвітництва тощо – можна визначити все ж таки як певний синхронічний зріз, є ерою секуляризації культури. Для неї характерна установка на подолання авторитету Біблії та її духовного канону, “неопаністська” тенденція: задовго до німецьких романтиків Буало забороняв письменникові спиратися на Святе Письмо й натомість всіляко підноси́в греко-римську античність. Атомізація суспільно-психологічного життя в Європі, безкрайня активність індивідуального начала й зростання відчуження людського Я призводять до абсолютизації суб’єктивізму, який стає домінанто літературно-художнього пошуку в XIX-XX ст.; як результат, виникає постмодернізм з його іронічним або ж цинічним ставленням до спадщини віків.

Наше літературознавство у своєму ставленні до сакральних первінів духовності формувалося в річищі просвітницьких тенденцій, які заперечували значущість літератури, що виникає поза межами, окресленими в “Поетиці” Аристотеля. Тобто критерієм для літературознавця стала сама лише *художність* твору, що має своє підґрунтя в естетиці Канта, який був найбільш послідовним в утвердженні ідеї “чистоти мистецтва”. Проте найбільш вагомі й резонансні духовні фундації зроблено було саме в сфері сакральної словесності, яка звертається до художніх прийомів лише спорадично й жанрова система яких аж ніяк не зводиться до епосу, лірики та драми (історична проза чи дидактика, наприклад, важать тут значно більше). Чисте ж мистецтво, за Кантом, зводиться врешті-решт до проблем естетичної форми й ігнорує ідейність.

У тоталітаристських системах XX століття, зокрема в радянській, це компенсувалося штучним тенденційним (найчастіше політичним) насиченням літератури, “неоміфологічними” ініціативами тих чи інших партій або “вождів”. Відповідно у вузівських та шкільних програмах сакральна література була відсутня або ж трактувалася в ключі іншої аксіології – це дозволяло перекручувати та “морально нищити” її. Характерний цілком дилетантський за своєю природою “радянський” погляд на Біблію як “міфологію” – але ж Біблія якраз виживає міфологічну свідомість (форма міфу ужита лише в найбільш ранніх, “фольклорних” її частинах) і встановлює раціонально-історичний погляд на світ.

Сьогодні Веди, Біблія та Коран зайняли належне місце у шкільних програмах України. Але в навчальних планах філологічних факультетів вузів усе ще домінує архаїчний, “класицистсько-просвітничий” погляд на сакральну літературу як “паралітературу”, тут вона за звичаєм ігнорується. Зокрема

літературознавцями все ще презирливо третирується досвід теологічного витлумачення Біблії, хоча теологія як наука в Україні недавно відновлена у своїх споконвічних правах. Це призводить до пишного розростання псевдонаукових концепцій та необмеженого суб'єктивізму в даній сфері: часто, скажімо, "біблійні сюжети" стають важливішими від Біблії – як казав один чеховський професор, важливий не Шекспір, а примітки до Шекспіра. Дане положення вимагає термінових корекцій.

Література

1. Абрамович С. Біблія як форманта філологічної культури.– К. – Чернівці, 2002.
2. Элиаде М. Священные тексты народов мира.– М., 1998.
3. Головащенко С. Біблієзнавство. – К., 2001.
4. Голосовкер Я.Э. Логика мифа. – М., 1987.

Бузинська В.Є.

Чернівецький національний університет

ДО ПРОБЛЕМИ МЕТОДИКИ РОБОТИ З ІНШОМОВНИМ ТЕКСТОМ

Навчання рецептивним видам мовленнєвої діяльності студентів-іноземців передбачає вироблення вміння читати іншомовний текст. При цьому одним із проблемних моментів залишається так званий "атомістичний" підхід до засвоєння тексту, за яким реципієнт не здатний збагнути його змісту лише на основі розуміння значення окремо взятих слів.

Виокремлення основних значень слів та зіставлення їх з еквівалентами рідної мови без урахування контекстуального оточення є малопродуктивним і досить трудомістким прийомом. Сучасна методика, крім вербального рівня засвоєння іншомовного тексту, виділяє ще і фрагментарний, що полягає в розумінні словосполучень, частин і цілих речень та груп речень, що не виявляють тісних зв'язків між собою, а також текстового, коли реципієнт розуміє завершені певним чином частини цілого тексту. Однак лише ідейно-смісловий рівень засвоєння тексту дозволяє читачу зрозуміти його загальну ідею й дати йому оціночну інтерпретацію (5, 149).

У зв'язку з цим постала потреба в переорієнтації об'єкта смислового сприйняття. Ним, на нашу думку, повинен бути цілісний текст як структурована одиниця мовлення з її внутрішніми залежностями та зовнішніми формами вираження. Специфічна інтонаційна організація тексту, що проявляється у відповідних